

Subject Area
Economic History

Year: 2022
Vol: 8 Issue: 103
PP: 3377-3380

Arrival
04 August 2022
Published
26 October 2022
Article ID Number
64870

Article Serial Number
14

Doi Number
<http://dx.doi.org/10.29228/8/sssj.64870>

How to Cite This Article
Bırvural, A. (2022). "17. ve 19. Yüzyıllarda Osmanlı'nın Balkan Vilayetlerinde Yerel Para Basma Faaliyetleri Bulgaristan Örneđi"
International Social Sciences Studies Journal, (e-ISSN:2587-1587)
Vol:8, Issue:103;
pp:3377-3380

Social Sciences Studies
Journal is licensed under a
Creative Commons
Attribution-NonCommercial
4.0 International License.

1. GİRİŞ

Osmanlı hükümdarları tahta çıktıklarında kendi namlarına hutbe okutup, sikke bastırır. Padişah, yeni akçeleri bastırırken eski akçelerin tedavülünü kaldırmıştır. Bu nedenle darphaneler sultan değişikliği dönemlerinde yoğun bir çalışma dönemine girmişlerdir. Devlet darphaneleri olarak bakıldığında Balkan Yarımadasında; Serez, Sidrekapsi, Srebrenika, önde gelen darphane ve maden yerleşimleridir. Osmanlı İmparatorluğu'nun ekonomik ve siyasal açıdan kuvvetli olduğu dönemde altın, gümüş ve bakır sikkelerden oluşan üçlü bir para yapısı kullanılmıştır (Özcan, 2005, s. 247).

Osmanlı para sistemi, 15. ve 17. yüzyıllarda Osmanlı Devleti'nin Balkan Yarımadası'ndaki konumunun kurulması ve güçlendirilmesine paralel olarak oluşturulmuş ve gelişmiştir. İmparatorluğun topraklarının genişlemesi, farklı tarih, kültür ve dinden toplulukların sisteme dahil edilmesine yol açmıştır. Eski Akdeniz ve İslam ülkelerini örnek alarak Osmanlı padişahları kendi sikkelerini bir egemenlik işareti olarak benimsemişlerdir. İmparatorluğun yöneticileri de, özellikle İmparatorluğun başkentinden çok uzakta olanlar olmak üzere, birkaç vilayetin bir miktar özerklik alanını elinde tutmasına izin verecek kadar esnek ve pragmatiktir (Pamuk 2000, s.16-19). Osmanlı İmparatorluğu, askeri fetihlerle topraklarına kattığı yerlerde yerli paraların kullanılmasına izin vermiştir. Bunlar karaca akça, şahruhi, tenge, tengce, hasanbegi isimli sikkeler olsa da bir süre sonra ortadan kaldırılmışlardır. Ayrıca, imparatorluğun farklı bölgelerinde mahalli gümüş paralar tedavüle çıkarken imparatorluğun farklı bölgelerinde kontrol dışı gelişen darphaneler oluşmuştur (Özcan, 2005, s. 251).

16. yüzyılın başlarında, Osmanlı para sistemi tam sistemli bir aşamaya varmıştır. Altın paralar, devletlerarası ilişkilerde, iç ve dış ticarete büyük ödemeler için, bir servet deposu olarak kullanılmıştır. Gümüş akçe, değerinin daha küçük olması nedeniyle, küçük değerli ödemeler, vergilerin hesaplanması ve ödenmesi, yeniçeri maaşları vb.

17. ve 19. Yüzyıllarda Osmanlı'nın Balkan Vilayetlerinde Yerel Para Basma Faaliyetleri Bulgaristan Örneđi

Local Currency Minting Activities in the Balkan Provinces of the Ottoman Empire in the 17th and 19th Centuries the Example of Bulgaria

Ali Bırvural¹

¹ Dr. Öğr. Üyesi., İskenderun Teknik Üniversitesi, İşletme ve Yönetim Bilimleri Fakültesi, Uluslararası Ticaret ve İşletmecilik Bölümü, Hatay, Türkiye

ÖZET

Her ne kadar Osmanlı ve Türk-İslam algısında para basmak egemenlik algısı oluştursa da Balkan Bölgesi'nde pek çok grup ve otoritenin kendisine ait para bastığı görülmüştür. Bu makale, Osmanlı İmparatorluğu'nun Balkan Eyaletlerinde, merkezi güç tarafından kontrol edilmeyen (madeni para ve kağıt para) yerel para birimi meselesinin tarihsel ve teorik bir analizini sunmaktadır. Makalenin iki ana amacı vardır. Birincisi, Osmanlı İmparatorluğu deneyimini dahil ederek, parasal uygulamaların çeşitliliği ve karmaşıklığı üzerine tartışmayı tarihsel perspektifte zenginleştirmektedir. İkincisi, Osmanlı İmparatorluğu'nun yüzyıllardır süren dayanıklılığına ve canlılığına yardımcı olan ekonomik ve sosyal süreçlerin daha iyi anlaşılmasına ve yeniden düşünülmesine katkıda bulunmaktadır.

Ayrıca, Osmanlı İmparatorluğu'nun parasal yapısı kısmen karmaşık olmasına ve farklı parasal alanları ve katmanları arasındaki gerginliğe rağmen, genel olarak uzun vadede esneklik, sürdürülebilirlik ve verimlilik sağlamayı başarmıştır. Balkan bölgesindeki para birimleri kesinlikle Osmanlı para sisteminin, mikro düzeyde, belirli küçük toplulukların sosyal ve ekonomik yaşamı için önemliydiler.

Anahtar Kelimeler: Para, Senyoraj, Osmanlı Devleti, Para Vakıfları

ABSTRACT

Although printing money creates a perception of sovereignty in the Ottoman and Turkish-Islamic perceptions, it has been seen that many groups and authorities in the Balkan Region print their own money. This article presents a historical and theoretical analysis of the issue of local currency not controlled by the central power (coins and paper money) in the Balkan Provinces of the Ottoman Empire. The article has two main purposes. The first is to enrich the discussion on the diversity and complexity of monetary practices in historical perspective by incorporating the experience of the Ottoman Empire. Second, it contributes to a better understanding and rethinking of the economic and social processes that helped the Ottoman Empire's resilience and vitality for centuries.

In fact, although the monetary structure of the Ottoman Empire was partly complex and the tension between its different monetary spheres and strata, overall it succeeded in providing flexibility, sustainability and efficiency in the long run. Currencies in the Balkan region were certainly important to the social and economic life of the Ottoman monetary system, at the micro level, of certain small communities.

Keywords: Money, Seigniorage, Ottoman State, Money Foundations

için yaygın olarak kullanılmıştır. Bakır sikkeler (mangır) en düşük değerdedi ve küçük ödemelere hizmet etmiştir. Devlete olan borçların geri ödenmesinde kabul edilmemiştir. Madeni para basımı üzerindeki hükümet tekeli, geçici de olsa mevcuttur. Yabancı madeni paralar da ülkede dolaşımda iken 17. yüzyılda yerel madeni paraların yerini almıştır. Bütçe sorunları olması durumunda enflasyonu tetiklemek için standarttan daha küçük ağırlıktaki fazla gümüş sikkeler basılmıştır (Pamuk 2000, s.66-69).

Balkan Yarımadası'nın Osmanlı tarafından fethinden sonra bölgede yer alan Ortodoks Hıristiyan nüfus bir dereceye kadar özerkliğini korumuştur. İstanbul Ekümenik Patriği'ne milliyetlerine bakılmaksızın Ortodoks Hıristiyanların resmi olarak tanınan temsilcisi anlamına gelen, milletbaşı ünvanı verilmiştir. Gücü, kilise işlerine ek olarak, vergi tahsilatı gibi bazı iktisadi alanlara da yayılmıştır. Ancak merkezi otorite, Ortodoks Kilisesi üzerinde sıkı bir kontrol hakkını elinde tutmuştur. Patrik seçimi padişah tarafından onaylanmış ve uzun vadede, patrik ve piskoposların yükümlülükleri, bir dizi kilise vergisi yoluyla cemaatleri (enoriachi) tarafından ödenmiştir (Castellan, 1999).

Yerel olarak, Ortodoks Hıristiyanlar, bir Hıristiyan kilisesi ve cemaatler etrafında gruplanmış dini topluluklar halinde örgütlenmişlerdir. 17-19. yüzyıllarda, cemaatlere seçilmiş kilise kurulları başkanlık etmiştir. Hakları ve görevleri, bu türden tüm kurumlar arasında tam olarak düzenlenmemiş veya birleştirilmemiştir. Genel olarak sorumlulukları, kilisenin bakım ve onarımını veya yeni binaların inşasını içermiştir (Nenovsky ve Penchev, 2014, s.3).

Zaman içinde bazı kilise kurulları, yerel zanaatkarlara veya esnaflara borç vermeye başlamışlar ve çeşitli faiz gelirleriyle biriktirdikleri sermayeleri biriktirmişlerdir. Benzer bağışlar ve gelirler diğer kilise kurullarının ana finansman kaynağı haline gelmiştir. Faiz olarak iade edilen paralar mahalle mektebinin bakımına, çeşmelerin tamir ve bakımına vb. hizmet edilmesi kaydıyla bırakılmıştır. Kilise kurullarının kredi kurumları olarak kurulması, faaliyetlerinin bir başka şekilde kilise sikkelerinin basımına yol açmıştır (Nenovsky ve Penchev, 2014, s.6).

2. 17. YÜZYIL VE 19. YÜZYIL DÖNEMİ

Erken Ortodoks Hıristiyan sikkelerine kadar uzanan kayıtlar oldukça azdır. Nüvizmatikte bilinen en eski kilise sikkeleri arasında Razgrad yakınlarındaki Arnavutköy sikkeleri vardır. 17-18. yüzyıllara tarihlenen sikkelere "St. Dimitar" kilisesi ve yanındaki nekropolde ulaşılmıştır. Bazı sikkeler, kilise sikkeleri olarak kabul edilmeleri için kısmi gerekçeler sağlayan bir haç damgalı şekilde yazıt izleri taşımaktadır. Madeni paralar bakırdan ve farklı ağırlıkta (0,19'dan 3,25 gr'a kadar) ve bazılarında gümüş işleme izleri vardır. Muhtemelen bunlar, Osmanlı madeni para basımının durgunluğunun ve pratikte sona erdirilmesinin ve 16. yüzyılın sonlarında ve 17. yüzyıllarda bunu izleyen para sıkıntısının bir sonucuydu (Pamuk, 2000, s.131). Bu sikkeler, Osmanlı egemenliğine girmeden önce Ortaçağ Bulgaristan'ın ekonomik yaşamına katılan ve para rolü oynayan (herhangi bir resim veya yazıtsız) boş bakır levha basma geleneğinin 14. yüzyıl devamı olarak kabul edilebilmektedir.

Bu tür yerel madeni paraların basımının Kuzeybatı Bulgaristan'da devam etmiş olması muhtemeldir. Balkan Yarımadası'nın neredeyse tamamının Osmanlı İmparatorluğu'nun bir parçası olduğu 15. yüzyıla kadar dolaşımda yeterli miktarda küçük değerli madeni para bulunmaması nedeniyle bu tip madeni paralar işlem görmüştür. 18. yüzyıl boyunca, pazar ilişkileri Osmanlı İmparatorluğu'nun Balkan eyaletlerine doğru yol almaya başlamıştır. Bazı çevre Balkan bölgelerindeki nüfusun mülkiyet durumu üzerine yapılan araştırmalarda, nüfusun yaşam standartlarında hafif bir iyileşme eğilimi görülmüştür. Pazar odaklı çiftlikler ortaya çıkmaya başlamış ve Batı ve Orta Avrupa ile ticari ilişkiler yoğunlaşmıştır (Atanassov 2008). Ancak bu süre zarfında merkezi otorite önemli reformlar gerçekleştirmiş ve para sistemini istikrara kavuşturmuştur. Altın paralar, para sisteminin zirvesinde kalırken, gümüş kuruş önem kaybetmiştir. Daha büyük işlemler için, para (40 para bir kuruşa eşittir) daha küçük değerli işlemler için kullanılmış ve akçe, 120 akçe bir kuruşa eşit olmak üzere en düşük değerli madeni para olarak devam etmiştir. Sınırlı sayıda da olsa bakır sikke basımı devam etmiştir. Bu şekilde kurulan para sistemi oldukça istikrarlı kalmış ve 18. yüzyılın sonlarına kadar devletin ve nüfusun ekonomik ihtiyaçlarını karşılamıştır. Ardından, Rusya ile yapılan savaşların (1768-1774 ve 1787-1792) neden olduğu büyük mali sorunlar ve muhtemelen İmparatorluğun Balkan eyaletlerindeki kargaşa nedeniyle, Osmanlı para sistemi sert darbeler almıştır. Büyük ölçüde artan askeri harcamalar ve bir dizi reform girişimi, kuruş paraların gümüş içeriğinin ve ağırlığının azalmasına yol açmıştır. (Pamuk, 2000, s.188)

Zayıflayan merkezi güç ve parçalanmış Osmanlı devlet maliyesinin bir sonucu olarak, yerel bir sikke ortaya çıkmıştır. Osmanlı idarecilerine isyan eden Vidin hükümdarı Osman Pazvantoğlu, kendi gümüş sikkelerini bastırmıştır. Bunlar, Hıristiyan halk arasında pazvanc adıyla tanınmaya başladı. Bu sikkelerin kayıtları, Vidin'e yaklaşık 200 km uzaklıktaki Trun, Lovech ve Pirdop bölgelerinde bulunmuştur. Geçici verilere göre, Osman Pazvantoğlu gümüş sikke Balkanlar'da savaşlar ve huzursuzluklar öncesi basılan kuruş paraların 20 para ya da yarım kuruşuna eşittir. Sikkeler Habsburg İmparatorluğu'nda basılmış ve muhtemelen bu ayrılıkçı hükümdarın siyasi bağımsızlık arzusunun bir ifadesiydi. 1807'de ölümüyle birlikte, merkezi güç Vidin bölgesi üzerindeki

kontrolü yeniden ele geçirdi ve böylece bağımsız sikke basma hareketi sona ermiştir (Nenovsky ve Penchev, 2014, s.8).

18. yüzyılın ikinci yarısında, “St. Gabrovo'da Petka” kilisesi ortaya çıktı. Madeni paralar bakırdandı, temelde kare şeklindeydi, ağırlıkları 0.10 ile 1.24 g arasında değişiyordu. Bazılarının ön yüzünde çapraz bir görüntü ve diğerlerinde güneş sembolleri veya başka süslemeler vardı. Gabrovo madeni paraları bodka adıyla bilinmektedir. 1798 yılında kilisenin soyguncular tarafından yakılmasıyla darphanede üretim durdurulmuştur. Daha sonra bu kilise sikkelerinin bir kısmı 1806 yılında inşa edilen “Meryem Ana'nın Göğe Kabulü Kilisesi adına basılmıştır. Nüvizmatik araştırmalar, 3 kilise parasının 1 Osmanlı parasına eşit olduğunu göstermiştir (Nenovsky ve Penchev, 2014, s.9)

Gabrova'da madeni para basımı, kesinlikle, 17. yüzyılın ikinci yarısındaki ekonomik refahın ve Osmanlı İmparatorluğu'nun savaş ve iç karışıklık yıllarında karşılaştığı zorlukların bir sonucudur. Yerel madeni paralar, resmi madeni paraları dolaşımdan çıkarmamış, daha ziyade yerel ekonomiye hizmet etmede daha küçük değerli madeni paraların boşluğunu doldurmuştur. Bu durumda yine, yerel madeni para basımına yönelik özel girişim konusunda netlik yoktur; ancak günlük ekonomik ihtiyaçlar için Osmanlı sikkelerinin bulunmadığı göz önüne alındığında, bu sikkelerin yerel ekonominin işleyişine yardımcı olduğu kesin olarak varsayılabilir (Tsonchev, 1996, s.254).

Kilise kurullarının kredi veren kurumlara dönüştüğü gerçeğinden daha önce söz edilmiştir; ancak bu kilise sikkeleriyle borç vermenin bilinen ilk örneğidir. Öte yandan, kilise kredisi, yerel ekonominin işleyişinde, komşu bölgelerin ve bir bütün olarak Balkan Yarımadası'nın ekonomisinden bir dereceye kadar izole olduğunu göstermiştir. Kredi olarak alınan yerel kilise parası, hammadde, gıda satın almak veya sınırlı bir coğrafi bölge içindeki diğer işlemlerde kullanılmıştır. Belirli bir bölgenin dışındaki nüfusun bu tür ödeme araçlarının kullanılabilirliğine güvenmesi pek olası değildir.

3. 17. YÜZYIL VE 19. YÜZYIL DÖNEMİ

19. yüzyılın başlarında, Osmanlı hükümeti, Balkan eyaletlerinin çoğu üzerindeki egemenliğini yeniden yapılandırmıştır. Buna paralel olarak, gelecekteki siyasi ve ekonomik krizleri önlemeye yönelik reformlar yapılmıştır. Yeniçeri Ocağı dağıtılmış; Tımar sisteminin tasfiyesi ve özel toprak mülkiyetinin getirilmesine başlanmış ve yeni bir ordu kurulmuştur. Reformlara önemli maliyetler eşlik etmiş ve bunun sonucu olarak 1820'lerden 1840'lara kadar olan dönemde temel madeni paraların gümüş içeriği azaltılmıştır. Sultan 2. Mahmud (1808-1839), yıllarında, gümüş içeriği sürekli azalan 10 kat fazla miktarda gümüş sikke bastırmıştır. Merkezi otoritenin farklı sikkeleri geri çekme çabalarına rağmen, bunlar dolaşımda kalmıştır. Farklı standartlarda altın sikke basımına da devam edilmiştir. Çok sayıda sahte Osmanlı sikkesi de dolaşıma girmiştir (Pamuk, 2000, s.188–197). Güvensizlik ve kalıcı enflasyon, koşullarında Balkanlardaki Ortodoks Hıristiyanlar da yukarıda bahsedilen süreçlere paralel olarak gelişen başka gelişmelere maruz kaldılar. Bir yandan ticari faaliyetleri artmış ve bunun sonucunda bir kısmı sermaye biriktirmiştir. Öte yandan, 1829'dan sonra Osmanlı gücü, Hıristiyan kiliselerinin inşasına ilişkin izin rejimini gevşetmiştir. Ortodoks cemaatleri, tamamen yeni kiliselerin inşasını veya mevcut olanların genişletilmesini organize etmiştir. Yeni kurulan okullar yerel Hıristiyan topluluklar tarafından desteklendiğinden, aydınlanma sürecinin gelişmesiyle birlikte kilise kurulları için daha fazla fon toplama ihtiyacı daha da artmıştır (Nenovsky ve Penchev, 2014, s.12).

Bunun yerine, benzer ekonomik, kültürel ve dini ortamlar, farklı topluluk liderlerini benzer sonuçlara ve fikirlere yöneltmiştir. 1820'lerden 1840'lara kadar olan dönemde, şu bazı kiliseler kendi sikkelerini basmışlardır. Panagyurishte'de “Kutsal Bakire'nin Sunumu”, “Rabbin Yükselişi” ve Şumen'deki “Surp Asdvadzadzin” Ermeni kilisesi, “St. Peygamber İlyas” Sevlievo'da, “Kutsal Bakire'nin Göğe Kabulü” Elena'da ve “St. Nicholas” Lom'da, kiliseleri arasında bilinen en fazla kilise sikkesi (toplamda 141 adet) “St. Sevlievo'da İlyas Peygamber” kilisesi tarafından basılmıştır (Nenovsky ve Penchev, 2014, s.13).

Kırım Savaşı (1853-1856) döneminde ve savaş sonrası ilk yıllarda, yerel Ortodoks Kilisesi kurulları tarafından ikinci bir sikke basımı dalgası gerçekleşmiştir. Bu kilise sikkeleri dalgasının nedenleri ve ortamı, 1830'lardan 1840'ların başlarına kadar olan dalgaya kıyasla biraz farklıdır. 1843-1844'te Osmanlı hükümeti, bi-metal madeni para standardını tamamen benimsemiş ve yeni madeni paraların altın ve gümüş içeriğini azaltma uygulamasına son vermiştir. Sikke sisteminin temelinde gümüş kuruş kalmış ve 10 kuruş bire eşit olmuştur. Sözde paranın bakır sikkeleri, küçük değerli günlük işlemlere hizmet ettiği için devam etmiştir. İlk banknotlar kaime olarak dolaşımdaydı, ancak başlangıçta kullanım oranları önemsizdir. Önceki yıllardaki “sikke kargaşası” bir dereceye kadar azalmış, ancak hükümet daha önceki tüm madeni paraları dolaşımdan çekmediği için Osmanlı madeni para sistemine olan güven düşük kalmıştır (Pamuk, 2000, s.208-209). Öte yandan, Kırım Savaşı'nda bir dizi malın

fiyatları düşerken, yerel çiftçilerin, zanaatkarların ve tüccarların gelirleri ve kârları da düşmüştür. Bu anlamda savaş ekonomik sorunlara ve döviz kıtlığına neden olmuştur.

1877-1878 Rus-Türk Savaşı ve Berlin Antlaşması (18/30 Temmuz 1878) sonucunda, kilise darphanelerinin bir kısmı Bulgaristan Prensiği topraklarına girmiş, bir kısmı Doğu Rumeli'de ve diğerleri Osmanlı İmparatorluğu (Ahtopol) içinde kalmıştır. Savaşın bitiminden sonra kendi sikkelerini basmaya devam eden tek kilise kurulu Ahtopol'unkiydi, diğerleri ise faaliyetlerini durdurmuştur.

Bulgaristan Prensiği'ndeki kilise kurullarının ihraç faaliyetlerine son olarak, ikisinin kısa bir süreliğine kendi banknotlarını bastığı bilgisi bulunmaktadır. Bunlar Şumnu'daki "Kutsal Yükseliş" kilise yönetim kurulu ve Vidin kilise ve okul yönetim kurulu. Şumen kilisesinin banknotları 1878'de basıldı ve 1881-1882'de dolaşımdan çekilmiştir. Ayrıca, 1883'te özel bir şirket olan Drenski & Co, Filibe'de kendi banknotlarını çıkarmıştır (Nenovsky ve Penchev, 2014, s.14) .

19. yüzyılın sonunda kasabalardaki yerel kilise kurulları bankalara benzemektedir. Ortodoks Kilisesi sikkeleri, günlük ekonomideki "küçük değişim sorunu" nun çözümüdür. Burada tartışılan sikkelerin çoğunun bakırdan yapılmış olması tesadüf değildir. Bildiğimiz gibi, bu en alt tabaka, yani bakır sikkeler, Osmanlı İmparatorluğu içinde hiçbir zaman konsolide edilmemiş ve birleştirilmemiştir (Tunçer 2013, s.13).

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Osmanlı ve Türk-İslam algısında para basmak egemenlik algısı oluştursa da Balkan Bölgesi'nde pek çok grup ve başta Hristiyan tebaya ait otoritenin, kendisine ait darphanelerde geçerli ve kısmen konvertibilitiye sahip para bastığı görülmüştür. Devlet özellikle merkezi otoriteyi yeniden kurduğu dönemlerde her ne kadar bu sorunun çözümü için mücadele etse de bölgede yeterli para arzını sağlayamamış bu sebeple de yerel otoritelerin bu gücü ile özellikle 17. ve 18. Yüzyıllarda baş edememiştir. 19.yy ile birlikte kaime basımı ile para arzı yeterli düzeye geldiğinde de bölgede yaşanan ve mağlubiyetle sonuçlanan savaşlar neticesinde de devlet bölgedeki hakimiyetini önemli ölçüde kaybetmiştir.

Kimi otoritelerce bu durum her ne kadar Osmanlı Devleti'nin bölgedeki Hristiyan tebaya ve kiliseye karşı bir hoşgörüsü olarak adlandırılrsa da devlet uzun yıllar ciddi bir senyoraj gelirinden yararlanamamış ve merkezi bir mali sistem kurulamamıştır.

İlerleyen dönemlerde bu tip kurumlar özellikle isyancı paşa ve ayrılıkçı beylerin de kontrolüne girmiş devleti siyasi açıdan da zora sokmuştur. Bu yöntemlerle basılan kayıtdışı paralar devletin genel iktisadi işleyişine ve vergi tahsilatına da darbe vurmuştur. Bazı merkezi otoriteden uzaklaşan beylerin Avrupa darphanelerinde kendi adlarına para bastıkları dahi görülmüş merkezi devlet 17. ve 18. yüzyıllarda bu krize karşı ciddi bir müdahalede bulunamamıştır.

Ekonomik açıdan bakıldığında, küçük değerli para birimi ekonomik ciroyu mümkün kılmış ve böylece en düşük hiyerarşik basamakta olanların servetini arttırmıştır. Birçok açıdan, burada tartışılan paralar Batı Avrupa'dakine benzer biçimde Katolikler'deki Katedral inşaatı veya Protestan dini topluluklarda özgürleşme hamlesine benzer biçimde Ortodoks Kilisesi'nin inşası yönünde büyük ölçüde rol almıştır. Böylece başta Bulgaristan olmak üzere diğer etnik Balkan Devletleri'nin etnik kimlik inşasında rol oynamış ve iktisadi altyapılarına katkı sağlanmıştır denilebilir.

KAYNAKÇA

1. Atanassov, H. (2008). Osmanlı Çeperinde: V. Vidin ve Ekonomi. Sineva Yayınevi, Sofya.
2. Castellan, G. (1999). Balkanlar Tarihi, Fayard Yayınevi, Paris.
3. Nenovsky, N.& Penchev, P. (2014). Devletsiz Para: Balkanlardaki Ortodoks Hristiyanların Para Birimleri Osmanlı İmparatorluğu'nun Eyaletleri (17. – 19. Yüzyıllar), Springer Yayınları 27/2, Viyana.
4. Pamuk, S. (2000). Osmanlı İmparatorluğu'nun Parasal Tarihi, Cambridge University Press.
5. Tsonchev, P. (1996). Gabrovo'nun Sosyal ve Kültürel Geçmişinin Ana Hatları Tarihsel Katkıları.
6. Özcan, R. (2014). Osmanlı Devleti'nde XVII. Yüzyılda Yapılan Sikke Tashihleri, Türkiyat Araştırmaları Dergisi, Konya.
7. Tunçer, A. (2013). The Black Swan of the Golden Periphery: The Ottoman Empire during the Classical Gold Standard Era, Londra.